

Boligens rom og innredninger

Vaskerom/grovkjøkken i privatboliger

Byggforskserien
Planløsning
A 361.219
Høsten 1992

Utarbeidet i samarbeid med:

Stabekk høghskole, Ringstadbekkvn. 105, 1340 Bekkestua, Tlf. 67 12 07 20

Statens institutt for forbruksforskning, Strandvn. 6, 1324 Lysaker, Tlf. 67 59 01 00

0 Generelt

01 Innhold

Dette bladet omhandler vaskerom og grovkjøkken i privatboliger. Bladet viser løsninger for vaskerom integrert i grovkjøkken, separat vaskerom og vaskerom kombinert med bad/sanitærrom.

02 Bakgrunn

Grovkjøkken eller separat vaskerom/arbeidsrom er generelt lite utbredt i norske boliger. Det er først og fremst i eneboliger og velutstyrte småhus/leiligheter at slike løsninger forekommer. Mest vanlig er løsninger hvor vaskeromsfunksjonene dekkes i rom til andre formål, f.eks. med vaskemaskin i baderom, etterbehandling av tøy i kombinasjon med kjøkken/allrom o.l.

Vaskeromsfunksjonene i boliger er sentrale og viktige for gode boligløsninger. I veiledningen til minstestandarden sier Husbanken at for familieboliger vil det være ønskelig med mer plass for vaskeromsinnredning enn minimumsløsningen gir. Det er grunn til legge vekt på dette når man søker etter praktiske løsninger i utarbeiding av plantyper.

03 Hovedfunksjoner

En bolig bør vanligvis ha plass til følgende funksjoner:

- sortering/oppbevaring av tøy til vask
- vasking (grovvask og finvask) og tørking av tøy (tørketrommel/-skap/-rom)
- etterbehandling av rent tøy (reparasjon/syng, stryking, strekking/rulling o.l.)
- ev. tilberedning for frysing/kjøling/lagring av matvarer, stell av planter, ta inn barn fra søla, oppbevaring av rengjøringsutstyr, oppbevaring av støvler og arbeidsklær

04 Henvisninger

Veiledning til Husbankens minstestandard,
HB – 3035

Husbankens krav til livsløpsboliger, HB – 1411
Planløsning:

Blad i gruppe A 361 om rom i private boliger

Byggdetaljer:

A 527.204 Bad og andre våtrom

1 Utstyr og innredning

11 Plassbehov

Tabell 11 gir en oversikt over aktuelle utstys- og innredningsenheter.

Tabell 11

Oversikt over utstyr og innredning til vaskerom/grovkjøkken
VA angir vann og avløp. x angir behov for både vann og avløp.
A angir behov for avløp alene. Ei står for elektrisitet.

Utstyr	Symbol	Mål (m)			Tilknyttet	
		H	B	D	VA	Ei
Vaskemaskin		0,85	0,60	0,60	x	x
		0,83	0,90	0,60	x	x
Små maskiner (bordmodell)		0,85	0,45	0,60	x	x
		0,64	0,40	0,58	x	x
Tørkeskap		1,80	0,60	0,60		x
Tørketrommel (se pkt. 121)		0,85	0,60	0,60		x
Benk m/v.kum		0,90	1,00	0,60	x	
Arbeidsbenk		0,85	1,20	0,60		
		0,85	1,80	0,60		
Rengjør.skap		*)	0,40	0,60		
*)H=2.10/2,38		*)	0,50	0,60		
		*)	0,60	0,60		
Kaldrulle (bordmodell)		0,30	0,90	0,55		x
Strekkeapparat (H: over golv)		1,00	0,60	0,10		
Avrenn.stang		reg.	1,00		A	

Tørkeplass ute: 8 –10 m² areal, 40 m snor i høyde ca. 1,7 m over bakken og 0,3 m mellomrom

Annet utstyr:

Overskap Hyller
Arbeidsstol Veggkroker
Trådkurver Belysning

Stikkord: våtrom, vaskerom

© Ettertrykk forbudt

12 Vaskemaskin, vaskekum og arbeidsbenk

121 *Vaskemaskin.* De fleste av dagens maskiner er hel-automatiske. Målene varierer. Helautomatiske maskiner har vanligvis bredde og dybde på 0,6 m. Helautomatiske maskiner betjenes forfra (frontåpning) eller fra toppen (toppåpning).

Halvautomatiske vaskemaskiner er kombinert med separat, vertikal sentrifuge og trenger en bredde på rundt 0,9 m. Slike maskiner betjenes fra toppen. Det fins også maskiner med kombinert sentrifuge og tørketrommel.

Små maskiner er produsert med tanke på mindre husholdninger og for små leiligheter. Små maskiner er egnet for plassering i badrom. Mål er angitt i tabell 11.

122 *Benk med kum og avrenningsplass.* Benkebeslag med kum bør være av rustfritt stål. Blandebatteri med hånddusj kan være praktisk. Slinger til dusjhoder er utsatt for slitasje. De krever mer ettersyn og raskere utskifting enn øvrige deler.

For å kunne henge våte plagg til avrenning trengs en stang eller et stativ over kummen.

123 *Arbeidsbenk/-bord.* Anbefalt arbeidsflate er 1,8 m x 0,6 m. En benke-/arbeidsflate på 1,2 m x 0,6 m bør være minimum. Benkeplaten må tåle fuktighet og kunne brukes som underlag ved stryking.

13 Tørkeskap, tørketrommel og tørkerom

131 *Tørkeskap* bør være stort nok til å kunne romme en maskinomgang med tøy, eller min. 3 – 5 kg tørt tøy. Tørkeskap må ventileres. Varmekilde plassert i bunnen av skapet må være beskyttet med en skråstilt metallrist som hindrer at tøy som faller ned kommer i berøring med elementet. Tørkeskap er ikke så vanlige lenger. De er dyre i bruk sammenliknet med tørketromler, se pkt. 132.

132 *Tørketrommel.* Tørketiden i tromler er avhengig av hvor godt tøyet er sentrifugert på forhånd. Det avhenger igjen av vaskemaskinens sentrifugehastighet. For tøy som skal tørkes i tørketrommel eller tørkeskap, anbefales vaskemaskiner med sentrifugehastighet på min. 800 omdreininger pr. minutt. Da kan ca. 3 kg tøy tørke på 1 – 1 ½ time. Har vaskemaskinen frontåpning, kan tørketrommelen plasseres på toppen. Tørketrommel må ha eget avtrekk. Der det ikke er mulig å få til, må det velges trommel med kondensering.

133 *Tørkerom* er en løsning som ikke er særlig vanlig, men det er likevel et alternativ. Størrelsen kan variere, men mindre enn 1,5 m² er neppe hensiktsmessig. I et tørkerom kan en ha snorene tettere enn på en utetørkeplass. Tørkerom må ha avtrekk over tak – kanaltverrsnitt 150 cm² – eller mekanisk avtrekk.

14 Utstyr til etterbehandling av tøy

141 *Strekkeapparat* er ikke vanlig lenger. Det er faktisk få som vet hva dette er, se derfor fig. 141. Et strekkeapparat gjør det mulig for en person å strekke tøy alene.

Strekkeapparat krever fri plass foran apparatet – ca. 2,5 – 3,0 m. Det er praktisk med plass til å legge fra seg tøy i nærheten av strekkeapparatet.

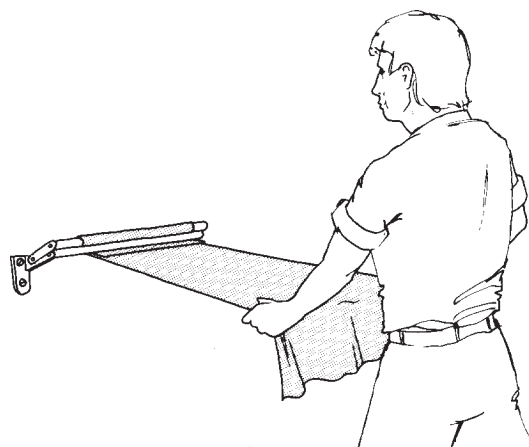

Fig. 141
Strekkeapparat eller tøystrekker

142 *Kaldrulle, strykemaskin, strykebrett.* Elektrisk kaldrulle fås som bordmodell med eller uten stativ. De fleste typene tar ca. 0,9 m i bredden. Elektriske golvmønstre krever større plass.

Et alternativ til kaldrulle er strykemaskin (også kalt varmrulle) som kan fås som bord- eller golvmønstre. De krever ca. 1,0 m bredde. Bordmodellen forutsetter et bord med høyde ca. 0,65 m.

Strykebrett bør kunne justeres i høyden. Det er vanligvis ikke mulig med de forskjellige «skap»-modellene.

15 Oppbevaringsskap

151 *Høye skap* til oppbevaring av rengjøringsutstyr, sysaker, skopussesaker o.l. fins i forskjellige bredder og høyder, se tabell 11. Skapene bør ha høytstående, låsbare rom eller skuffer til oppbevaring av rengjøringsmidler og kjemikalier.

152 *Overskap* som skal brukes til oppbevaring av bl.a. kjemikalier, bør også være utstyrt med låsbare rom.

16 Installasjoner

161 *Vann og avløp (VA).* Tabell 11 gir oversikt over hvilke utstyr som forutsetter vann og avløp (merket med x) og hvilke som forutsetter avløp (A). Sluk i vaskerom gir noe reduksjon av premien for hus-/villaforsikring.

162 *Elektriske installasjoner.* Elektriske varmeovner skal være godkjent og merket for bruk i fuktige rom. Alle elektriske installasjoner skal være utført av autorisert installatør.

163 *Ventilasjon.* For vaske- og tørkerom som tilhører enkeltleilighet, anbefaler veiledning til byggeforskriften (kap. 47:533) følgende:

- naturlig avtrekk over tak ved kanal med et tverrsnitt på 150 cm², eller
- mekanisk avtrekk med en luftmengde på 22 l/s
- lufttilførsel ved 150 cm² spalte eller ventil fra tilleggende rom, eller 150 cm² regulerbar ventil i yttervegg eller vindu som kan åpnes og reguleres

164 *Dagslys. Elektrisk lys.* Dagslys i vaskerom eller badrom med vaskeplass vil øke trivselen, men er ikke noe krav. Vindu i yttervegg kan dessuten bidra til raskere utlufting av rommet.

Man bør sørge for god elektrisk belysning i vaske-rom/grovkjøkken. Taklampepunkt for vanlig gløde-lampe bør kunne ta 75 W. Det trengs plassbelysning på minst 60 W ved strykeplass, sy-plass og vaske-kum. For øvrig utstyres arbeidsstedene med lampe-punkter etter behov.

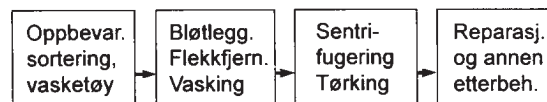

Fig. 22 a
Skjematisk framstilling av vaskeprosessen

2 Planløsninger

Husbankens minstestandard krever bare plass for vaskemaskin og tørkemulighet. I tillegg anbefaler den plass for oppbevaring av skittentøy. Tørketrommel kan plasseres i «søyle» over vaskemaskin. Ofte får utstyret plass i baderommet. For familieboliger er denne minimumsløsningen lite praktisk. Kombinert bad/vaskerom og wc gir bruksmessige ulemper for familieboliger.

Vask av tøy bør helst ikke legges til kjøkken, særlig pga. støy fra vaskemaskinen.

Dersom boligen skal ha livsløpsstandard, må vaske-rom/grovkjøkken være tilgjengelig og brukbart for rul-lestolsbrukere og andre bevegelseshemmede.

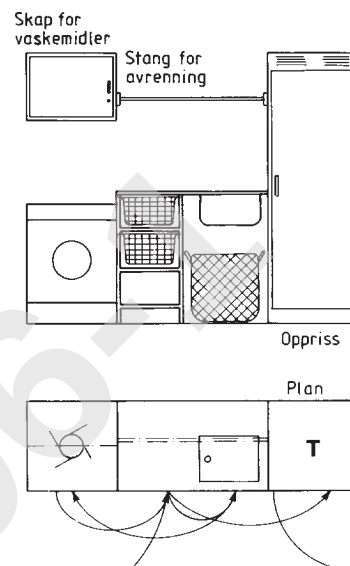

Fig. 22 b
Oppriss av en typisk våt side i et vaskerom

21 Plassering av grovkjøkken/vaskerom

Teknisk utstyr i vaskerom støyer en del når det er i bruk. Det er viktig å ta hensyn til dette i planleggingen slik at en så langt det er råd kan redusere virkningene for øvrige rom i boligen.

Et separat vaskerom i enebolig/rekkehus eller liknende bør ha direkte inngang utenfra. Direkte inngang er en fordel både ut fra det at vaskerommet bør ha lett adgang til utetørkeplass om sommeren, og fordi vaskerommet bør være inngang for barn som kommer inn fra lek og andre aktiviteter. Vaskerom bør også ligge rimelig nær kjøkkenet, slik at arbeidet kan veksle rasjonelt mellom vaskerom og kjøkken.

Dersom kjøkkenet må romme vaskemaskin, bør den fortrinnsvis plasseres slik at den har en viss skjerming mot kjøkkenfunksjonene.

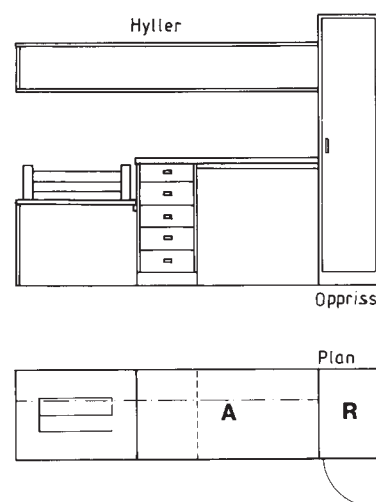

Fig. 22 c
Oppriss av en typisk tørr side i et vaskerom

22 Hovedprinsipper for innredningen

Det er ikke grunnlag for å stille spesielle krav om romformer for grovkjøkken/vaskerom. Det som er viktig, er at utstyrs plassering og romform gir rasjonelle løsninger for arbeidsprosessene. Figur 22 a viser rekkefølgen i vaskeprosessen. Den har to markant forskjellige prosessekvenser, en våt og en tørr. Ved tosidig utstyrsoppstilling (II-formet vaskerom) kan en snakke om våt og tørr side. Ved andre romformer kan det være riktigere å benevne disse som soner. Dreier det seg om grovkjøkken, vil det i tillegg til våt og tørr sone også være snakk om halvtørr sone mellom de to. Se oppriss av typisk våt side og tørr side i fig. 22 b og c. Se ellers planeksempler under pkt. 3.

23 Grovkjøkken

Et grovkjøkken er et rom hvor vaskerommets, arbeidsrommets og enkelte deler av kjøkkenets funksjoner er samlet. Grovkjøkkenet omfatter tre forskjellige arbeidssoner som kan karakteriseres som våt sone, tørr sone og halvtørr sone. Våt sone kan romme plass for grovvask og finvask av tøy, samt klestørk. Tørr sone kan romme plass for oppbevaring, reparasjon og annen behandling av tøy (sy/stryke). Halvtørr sone kan være innrettet for å tilberede matvarer for kjøling/frysing, og/eller lagring av mat, og ev. ha rom for klestørk. En god grovkjøkken-løsning vil kreve ca. 12 – 15 m².

24 Separat vaskerom

Et alternativ til grovkjøkkenet er å samle vaskefunksjonene i separat vaskerom og la de øvrige grovkjøkkenfunksjonene få plass i andre rom, f.eks. i eget arbeidsrom eller innrettet som egne soner i andre av boligens ordinære rom.

Selv i separate vaskerom er det mulig å klare seg med lite areal. Som vist i figur 32 b kan 3,6 m² gi plass til det nødvendige utstyret, men plassen å bevege seg på og arbeidsplassen blir trang. Et vaskerom på rundt 6 m² med plass for tosidig innredning kan gi en bra løsning.

25 Kombinert bad og vaskerom

Plassering av vaskemaskin og ev. annet vaskeromsutstyr i et vanlig bad er ingen ideell løsning i familieboliger, men kan være akseptabelt i småboliger beregnet på en eller to voksne personer. Badet bør være minst 6 – 7 m² stort om en skal få plass til noe vaskeromsutstyr i tillegg til vaskemaskinen, se fig. 33.

3 Planeksempler

31 Eksempel på grovkjøkkenet

Figur 31 viser eksempel på et grovkjøkken. Rommet har de fleste kjennetegnene på god plassering i boligplanen: direkte utgang, direkte forbindelse til kjøkken og til entré. Hele seksjonen tar ca. 15 m², hvorav tørke- og kjølerom opptar ca. 3,5 m². Med noen mindre endringer er planeksemplet laget etter et forsøk som Bonytt gjennomførte og viste i nr. 10 – 1987. Se [421].

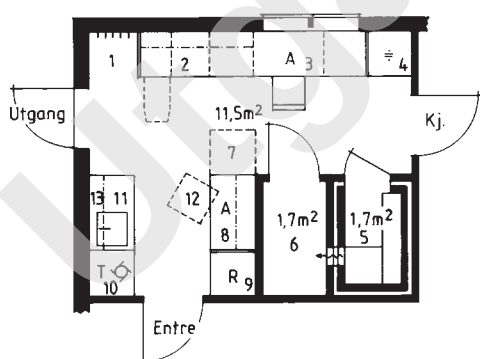

Fig. 31
Grovkjøkkenet etter [421]. Alle vaskeroms-/grovkjøkkenfunksjonene er samlet

1. Støvetørker, arbeidsklær o.l.
2. Strykeplass m/brett og underskap. Hylle over
3. Arbeidsbenk m/skuff- og skapseksjoner under. Hylle over
4. Fryseskap
5. Kjølerom
6. Tørkerom
7. Fjøl (klaff) til grovarbeid (f.eks. partering for frysing)
8. Arbeidsbenk m/kuurvogner under. Hylle over
9. Renholdsskap
10. Vaskemaskin og tørketrommel i «søyle»
11. Benk m/kum og spyleslange
12. Mobil kuurvogner (fra 8)
13. Høysittende hylle. Ev. avrenningsstang

32 Eksempler på separate vaskerom

Figur 32 a viser eksempel på et vaskerom plassert ved siden av kjøkkenet. Arbeidsrom for etterbehandling av tøyet ligger i et eget rom på den andre siden av entreen og er ikke vist her. Kjøkkenløsningen har noen svakheter, bl.a. er arbeidsgangen fra venstre mot høyre med oppvask-/arbeidsbenk/komfyr ikke innfridd. Da eksemplet ble bygd for ca. 25 år siden, var samlet, konsentrert opplegg for vann og avløp prioritert foran mange andre hensyn. I dag ville visse detaljer ha vært løst annerledes.

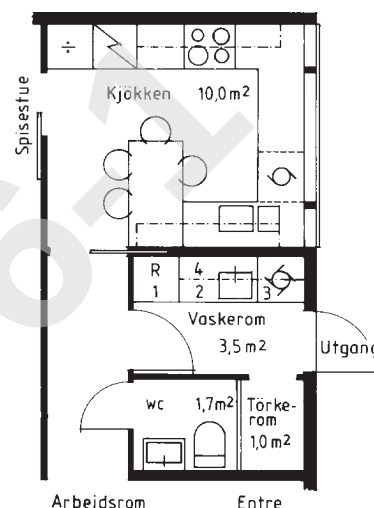

Fig. 32 a
Eksempel på separat «våtside»-løsning inntil kjøkkenet
1 Renholdsskap
2 Beslag m/kum og spyleslange
3 Vaskemaskin
4 Overskap

Figur 32 b og c viser minimumsløsninger til separate vaskerom i boliger med livsløpsstandard fra Husbankens krav til livsløpsboliger. For familieboliger er minimumsløsninger lite praktiske.

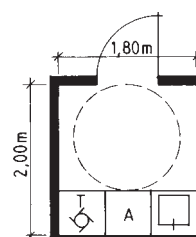

Fig. 32 b
Minimumsløsning for separat vaskerom

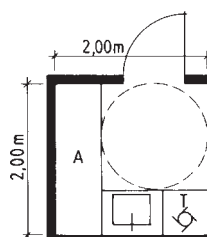

Fig. 32 c
En variant av b med målene 2 x 2 m gir bedre arbeidsplass

33 Eksempler på kombinert bad og vaskerom

Figur 33 a og b viser eksempler på bad med plass for vaskemaskin i boliger med livsløpsstandard. Figur 33 c viser en løsning med kombinert bad og vaskerom, dvs. at vaskeromsdelen er gitt mer plass. Kombinert bad/vaskerom med wc vil for familieboliger gi bruksmessige ulemper.

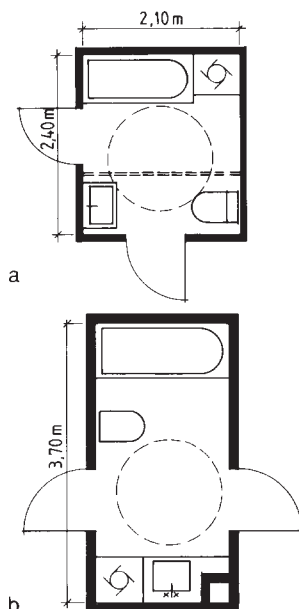

Fig. 33 a og b
Baderom/wc med plass for vaskemaskin

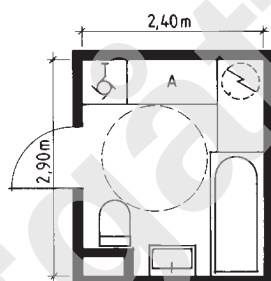

Fig. 33 c
Baderom/wc utvidet med vaskeromsdel

34 Eksempel på kombinert bad/wc og vaske- og arbeidsrom

Figur 34 viser et litt spesielt eksempel som er laget med det utgangspunktet at klær og kropp skal pleies med samme hensyn til hygiene. Løsningen vil for mange kunne skape et trivelig miljø, selv om en kan finne grunn til å være kritisk til noen av de viste detaljene. Eksemplet er gjengitt fra [427].

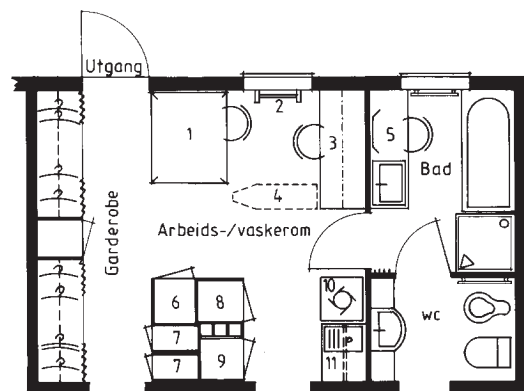

Fig. 34
Kombinert vaske-/arbeidsromsløsning og bad/wc
1 Reparasjon/søm
2 Tøystrekker
3 Arbeidsbord m/overskap
4 Strykebrett
5 Toalettbord
6 Lintøyskap
7 Skoskap
8 Oppbevaring av tøy til vask
9 Tørkeskap
10 Vaskemaskin
11 Beslag m/kum. Avrenningsstang

4 Referanser

41 Forfatter og redaksjon

Bladet er gjennomgått og revidert av Sigrd K. Helstad (SKH), Statens institutt for forbruksforskning og Kari Gro Sundet (KGS), Stabekk høyskole. SKH og KGS har også bistått med å velge ut planeksempler. Saksbehandlere har vært Bjarne Hegdal og Claus Ringnes. Bladet erstatter blad med samme nummer utgitt høsten 1980. Redaksjonen ble avsluttet i november 1992.

42 Litteratur

- 421 BONYTT nr. 10, 1987, s. 56 – 65. Grovkjøkken
- 422 Konsumentverket. Badrum – planering, innredning. Stockholm, 1990.
- 423 Statens institutt for forbruksforskning, Markedsoversikt – vaskemaskiner. Lysaker, 1992.
- 424 Statens institutt for forbruksforskning. Markedsoversikt – tørkeskap/tørketromler. Lysaker, 1992.
- 425 Forbrukerrådet. Faktablad nr. 3 og 4. Vaskemaskin, Tørking av tøy. Lysaker, 1992.
- 426 Forbrukerrådet. Kjøkkenet – innredning og bruk. Lysaker, 1990.
- 427 Förlags AB Hem i Sverige. Badrum. Stockholm, 1976.